

Αξιολόγηση Διαδικασίας Επίλυσης Διαφωνιών στις Συμβάσεις Κατασκευής Έργων Υποδομής και στις Συμβάσεις βάσει των Προτύπων FIDIC

Βασίλειος Μητρόπουλος

Γεωλόγος, Msc Εφαρμοσμένης Γεωλογίας,
Φοιτητής ΔΧΤ/ΕΑΠ

vasimitropoulos@gmail.com, std156271@ac.eap.gr

Παναγιώτης Μαρχαβίλας

Ηλεκτρολόγος Μηχ/κός & Μηχ/κός Η/Υ (Dipl.,
MSc, PhDx2) και Μέλος ΣΕΠ ΔΧΤ/ΣΘΕΤ ΕΑΠ

marchavilas.panagiotis@ac.eap.gr , marhaval@pme.duth.gr

Περίληψη – Κατά τη διαχείριση των Συμβάσεων κατασκευής μεγάλων Έργων Υποδομής, τα αντισυμβαλλόμενα μέρη έρχονται αντιμέτωπα με γεγονότα και καταστάσεις που τα οδηγούν σε διαφωνίες. Στο εξωτερικό, λειτουργούν τα τελευταία χρόνια τα Συμβούλια Επίλυσης Διαφορών. Μέσα από συμβάσεις που βασίζονται στα πρότυπα του FIDIC έχει αποκτηθεί μεγάλη εμπειρία, τόσο από βιβλιογραφικά δεδομένα όσο και από την εκτέλεση αντίστοιχων έργων στην ευρύτερη περιοχή των Βαλκανίων. Μέσα από την ανάλυση αυτών των δεδομένων, επιχειρείται να τονισθούν τα οφέλη που προκύπτουν από τη λειτουργία τέτοιων διαδικασιών.

Στον ελληνικό χώρο, ο τελευταίος νόμος για συμβάσεις έργων (Ν.4412/2016, 4782/2021), προμήθειων και μελετών, προβλέπει τη λειτουργία ανάλογης διαδικασίας, ενώ η νομοθεσία για τις παραχωρήσεις (Ν.4413/2016) και τα ΣΔΙΤ (Ν.3389/2005), προβλέπει μεν ανάλογες διαδικασίες αλλά η διαδικασία επίλυσης έγκειται στη συμφωνία των Μερών. Μέσα από την αξιολόγηση όλων των παραπάνω (υπάρχουσα εμπειρία, νομοθεσία, βιβλιογραφικά δεδομένα), επιχειρείται να γίνει κατανοητό στον ελληνικό τεχνικό κόσμο ότι ο τρόπος με τον οποίο λειτουργούν τα Συμβούλια Επίλυσης των Διαφορών είναι πιο ωφέλιμος, σε σχέση με τους εναλλακτικούς συμβατικούς τρόπους επίλυσης διαφορών, όπως είναι η Διοικητική Διευθέτηση και η Διαιτησία.

Λέξεις-Κλειδιά: Αξίωση, Διαφορά, Συμβούλιο Επίλυσης Διαφωνιών (ΣΕΔ), FIDIC, Ν. 4412/2016

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Όλοι οι εμπλεκόμενοι σε κατασκευαστικά έργα, είτε σε φάση μελέτης είτε σε φάση εκτέλεσης εργασιών, έχουν έρθει αντιμέτωποι με διαφωνίες τεχνικού αντικείμενου ή αυτές που προκύπτουν από διαφορετική ερμηνεία των συμβατικών όρων, οι οποίοι ορίζουν την εμπορική-τεχνική σχέση μεταξύ των εμπλεκόμενων μερών. Οι συγκεκριμένες διαφωνίες άλλοτε επιλύονται με αμοιβαίες υποχωρήσεις και δεν επηρεάζουν την εξέλιξη του έργου και άλλοτε καταλήγουν σε αγεφύρωτα χάσματα που καταλήγουν να θέτουν σε κίνδυνο την εξέλιξη ή/και τη βιωσιμότητα του έργου.

Βασίζόμενοι λοιπόν στις διαδικασίες που εκκινούν με την εμφάνιση ενός γεγονότος που αποτελεί αντικείμενο διαφωνίας μέχρι και την οριστική διευθέτησή του, αναλύονται με αντίστοιχη σειρά όλα τα στάδια που ακολουθούνται από τα Μέρη και είναι σχεδόν παρόμοια για όλους τους τύπους των συμβάσεων.

Η παρούσα εργασία, στα πλαίσια του Μ.Π.Σ./Δ.Χ.Τ, θα εστιάσει στη λειτουργία των Συμβουλίων Επίλυσης Διαφορών κατά την εκτέλεση των Συμβάσεων και θα

αξιολογήσει τα αποτελέσματα τέτοιων διαδικασιών, μέσω βιβλιογραφικών στοιχείων και υπάρχουσας εμπειρίας από ανάλογες διαδικασίες, σε έργα της ευρύτερης περιοχής των Βαλκανίων.

Μέσω της αξιολόγησης των διαδικασιών που προσφέρουν τα ΣΔ για την επίλυση των διαφορών, αναδεικνύονται τα προτερήματα αυτών των διαδικασιών σε σύγκριση με άλλες μεθόδους επίλυσης διαφορών, κατά τη διάρκεια κατασκευής ενός έργου. Λαμβάνοντας υπόψιν ότι οι σχετικές προβλέψεις για τη λειτουργία τέτοιων μηχανισμών προστέθηκαν σχετικά πρόσφατα στην κείμενη ελληνική νομοθεσία, θα λέγαμε πως αποτελεί πρωτοτυπία της παρούσας μελέτης η ανάλυση, προσέγγιση και σύγκριση των θεσμοθετημένων διαδικασιών των ΣΔ με παρόμοιες, άλλου τύπου, συμβάσεις (FIDIC), που λειτουργούν τα τελευταία 30 χρόνια στο εξωτερικό.

Η έλλειψη παραδειγμάτων λειτουργίας τέτοιων ΣΔ στον ελληνικό κατασκευαστικό χώρο αποτέλεσε την πρόκληση για την ενασχόληση με τη μελέτη εφαρμογής των ΣΔ και στον ελληνικό χώρο.

Παράλληλα, θεωρούμε πως μπορεί να δώσει το έναυσμα για περαιτέρω αξιοποίηση των προτερημάτων των ΣΔ αλλά και να συνδράμει στη βελτιστοποίηση των διαδικασιών λειτουργίας τους, αντικείμενο που μπορεί να αποτελέσει το επόμενο στάδιο επιστημονικής μελέτης από τον νομικό και κατασκευαστικό κόσμο της χώρας.

II. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Η λειτουργία των ΣΕΔ ξεκίνησε τα τελευταία 20-30 χρόνια του 20^{ου} αιώνα και, καθώς η επιτυχία της διαδικασίας γινόταν όλο και πιο γνωστή, η χρήση των ΣΕΔ επεκτάθηκε σημαντικά στη Βόρεια Αμερική και σε ολόκληρο τον κόσμο. Η λειτουργία των ΣΕΔ έδωσε πληθώρα δεδομένων, κυρίως στην αγγλόφωνη βιβλιογραφία, η οποία και χρησιμοποιήθηκε ευρέως στην παρούσα μελέτη.

Την τελευταία δεκαετία οι ελληνικές κατασκευαστικές εταιρίες επέδειξαν σημαντική εξωστρέφεια ως προς την κατασκευαστική τους δραστηριότητα, με ανάληψη συμβάσεων έργων υποδομής στον ευρύτερο χώρο των Βαλκανίων και της Μέσης Ανατολής.

Συμμετέχοντας και εγώ με τη σειρά μου στη συμβατική διαχείριση έργων, από την πλευρά του Αναδόχου στην περιοχή των Βαλκανίων και πιο συγκεκριμένα στη Ρουμανία και στην Αλβανία, κατάφερα να έρθω σε επαφή με τις διαδικασίες που ακολουθήθηκαν

για τη διευθέτηση συμβατικών Διαφορών, συγκεντρώνοντας πολλά στοιχεία από αυτές, αλλά κυρίως αποκτώντας την εμπειρία των διαδικασιών, όπως είναι οι ακροάσεις, οι διασκέψεις και οι επιτόπου συναντήσεις των Μερών και Μελών, τόσο σε στάδιο ΣΕΔ, όσο και Διαιτησιών.

Για τη συλλογή των εμπειρικών στοιχείων, ακολουθήθηκε ο διαχωρισμός αναζήτησης της πληροφορίας σε δύο βασικά επίπεδα.

Σε πρώτο επίπεδο η συλλογή στοιχείων έγινε στη φάση λειτουργίας του εργοταξίου που εκτελούσε την κάθε Σύμβαση ανά περίπτωση και αφορούσε όλη την πληροφορία που εκμαιεύεται από την καθημερινή ανταλλαγή της επίσημης αλληλογραφίας μεταξύ των Μερών και της Επίβλεψης. Μέσω μελέτης της αλληλογραφίας, λαμβάνεται η πληροφορία που είναι σχετική με τα γεγονότα που προκαλούν τις Αξιώσεις, καθώς και τη συμβατική επισημοποίησή τους, μέσω των Ενστάσεων. Η πληροφορία αυτού του επιπέδου ολοκληρώνεται με τις υποβολές των Αναφορών των Αξιώσεων και τη δήλωση της διαφωνίας από ένα ή/και τα δύο Μέρη (εάν υφίστανται σχετικές δηλώσεις διαφωνίας).

Σε δεύτερο στάδιο και μετά τη δήλωση της διαφωνίας, η διαχείριση των υποθέσεων γίνεται σε πιο κεντρικό επίπεδο. Έτσι, από την κεντρική διοίκηση, σε επίπεδο χώρας του Αναδόχου, εντοπίστηκαν στοιχεία που αφορούν την επίσημη εξέλιξη των υποθέσεων από το στάδιο καθορισμού των Μελών των ΣΕΔ, την επίσημη σύσταση των επιτροπών, την αποδοχή ή όχι των αποφάσεων των ΣΕΔ και τη μετέπειτα πορεία τους στη Διαιτησία μέχρι και την τελική διευθέτησή τους.

Μετά τη συλλογή όλων των επίσημων στοιχείων και από τα δύο επίπεδα, πραγματοποιήθηκε η αξιολόγηση όλων των δεδομένων. Από το σύνολο των εξεταζόμενων υποθέσεων, επιλέχθηκαν να μελετηθούν εις βάθος και εν τέλει να παρουσιαστούν στην παρούσα εργασία οι περιπτώσεις για τις οποίες έχουμε το σύνολο της πληροφορίας, από την εμφάνιση της διαφοράς μέχρι και την τελική διευθέτησή της σε στάδιο ΣΕΔ ή ακόμα και Διαιτησίας. Από τις δεκατρείς (13) διαθέσιμες περιπτώσεις αποφασίστηκε να μελετηθούν οι οχτώ (8), των οποίων τα διαθέσιμα στοιχεία θα μας βοηθήσουν να εξαγάγουμε χρήσιμα συμπεράσματα επί των διαδικασιών που ακολουθήθηκαν.

Συνθέτοντας, τα βιβλιογραφικά δεδομένα με τα συμπεράσματα που προέκυψαν από τη μελέτη των υπαρχόντων εμπειρικών δεδομένων από τα παραδείγματα του εξωτερικού, έγινε η προσπάθεια να προβληθούν-συγκριθούν οι δοκιμασμένες διαδικασίες σε σχέση με αυτές του ήδη υπάρχοντος πλαισίου της ελληνικής νομοθεσίας που διέπει τη λειτουργία των ΣΕΔ.

Μέσα από αυτήν τη σύγκριση, αναδεικνύονται τα προτερήματα λειτουργίας των ΣΕΔ, καθώς και οι βελτιώσεις στις οποίες θα μπορούσε να προβεί η ελληνική νομοθεσία.

III. ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Οι πιο συχνές διαφωνίες που προκύπτουν κατά τη διάρκεια εκτέλεσης ενός έργου αφορούν το δικαίωμα χρήσης του χώρου (απαλλοτριώσεις), αναθέσεις επιπρόσθετου τεχνικού αντικειμένου, απρόβλεπτα γεγονότα (γεωλογικές αστάθειες και κατολισθήσεις) ή λάθη μελετών και μπορούν μέσω των ΣΕΔ να τακτοποιηθούν σχετικά πιο έγκαιρα από την προσφυγή σε άλλες διαδικασίες.

Ο χρόνος που απαιτείται για να εκδοθεί μια απόφαση ΣΕΔ είναι αυτός των 2-4 μηνών, ενώ στις περιπτώσεις διαφωνιών που οδηγήθηκαν σε Διαιτησία και έχουμε διαθέσιμα στοιχεία, απαιτούνται τουλάχιστον 2 χρόνια. Στη μοναδική περίπτωση που η διαδικασία του ΣΕΔ διήρκεσε 8 μήνες, οι λόγοι καθυστέρησης στην έκδοση της απόφασης, οφείλονταν σε παραλείψεις από την πλευρά των Μερών κατά τη συμβατική διαχείριση της Αξίωσης και στο γεγονός ότι, κατά τη διάρκεια λειτουργίας του ΣΕΔ, τα μέρη περιέπλεκαν γεγονότα εκτός πλαισίου, που δεν είχαν καμία σχέση με την ουσία της Διαφωνίας, προκαλώντας επιπρόσθετες καθυστερήσεις προκειμένου να δοθούν περαιτέρω διευκρινήσεις.

Επιπλέον, το κόστος της Διαιτησίας είναι αυξημένο από 2 έως και 10 φορές σε σχέση με το αντίστοιχο του ΣΕΔ. Τα κόστη διαχείρισης Διαφωνιών, για περιπτώσεις που η επίλυση της Διαφωνίας καταλήγει σε Διαιτησία, ανέρχονται σε ποσοστά μεταξύ 3 και 6% του ποσού της Αξίωσης.

Παρατηρείται, επίσης, ότι σε περιπτώσεις που έχουμε Διαιτητικές αποφάσεις, αυτές είναι παραπλήσιες με τις αποφάσεις των ΣΕΔ, δημιουργώντας έτσι απορίες για το κατά πόσο άξιζε η παραπομπή της διαφωνίας σε Διαιτησία. Παρά ταύτα, πολλά από τα Μέρη συνεχίζουν τη διαδικασία επίλυσης της διαφοράς στο επόμενο στάδιο της διαιτησίας, για λόγους οι οποίοι συνοψίζονται στα εξής:

- Ακόμα και το δικαιωμένο Μέρος από το ΣΕΔ επιδιώκει να δικαιωθεί στο σύνολο της αρχικής αξίωσης και προσπαθεί να εκμεταλλευτεί όλες τις διαδικασίες που προβλέπονται από τη σύμβαση.
- Πολλές φορές, οι Εργοδότες επιλέγουν να παραπέμψουν τη διαχείριση του θέματος στο μέλλον, λόγω αδυναμίας πολιτικής διαχείρισης των αποφάσεων των ΣΕΔ.
- Σε αρκετές περιπτώσεις, όταν η διαχείριση των διαφωνιών γίνεται από εξωτερικούς συμβούλους, για λόγους δικού τους οικονομικού οφέλους, τα Μέλη καθοδηγούνται από αυτούς προς την απόρριψη των αποφάσεων του ΣΕΔ και την επέκταση των διαδικασιών επίλυσης της διαφωνίας μέσω Διαιτησίας. Συγκρίνοντας τα ποσά των αξιώσεων που δικαιούνται ως αποζημίωση οι Ανάδοχοι σε σχέση με τα ποσά των Συμβάσεων, εκτός εξαιρέσεων, οι αξιώσεις ανέρχονται μέχρι και το 10% της Συμβατικής Αξίας.

Η εμπειρία από τη λειτουργία ΣΔ στον Ελληνικό Κατασκευαστικό κόσμο, είναι περιορισμένη έως και ανύπαρκτη. Εξάλλου μόνο μετά τη σύνταξη του τελευταίου νόμου 4412/2016 εισήλθε η δυνατότητα επίλυσης διαφορών μέσω ΣΕΔ. Αν και αυτός περιγράφει ικανοποιητικά τη διαδικασία επίλυσης διαφορών μέσω ΣΕΔ και τη σύνδεση της διαδικασίας με τη δικαστική επίλυση ή τη διαιτησία, απαιτείται από τον νομοθέτη να παρέχει περισσότερες οδηγίες για τη διαδικασία σύστασης και λειτουργίας των ΣΕΔ -όπως οι ακροαματικές διαδικασίες- και για το χρονοδιάγραμμα των επιμέρους φάσεων. Επίσης, ο νόμος δεν προβλέπει ποια είναι η διαδικασία σε περίπτωση που τα μέλη συμφωνούν με την απόφαση αλλά στην πορεία ένα αντίδικο Μέρος δε συμμορφώνεται με την απόφαση. Γεννάται το ερώτημα ποια πρέπει είναι τα επόμενα στάδια για να εκτελεσθεί η απόφαση και εν τέλει να τελεσιδικήσει η διαφωνία. Εάν υπάρχει ανάλογη διαδικασία από επιλύσεις διαφορών στο εμπορικό δίκαιο, τότε οι όροι των Συμβάσεων πρέπει να

παραπέμπουν το Μέρος στην κείμενη νομοθεσία για την εκτέλεση της απόφασης. Διαφορετικά, ο υπάρχων νόμος πρέπει να βελτιστοποιηθεί με ανάλογες προβλέψεις επί της διαδικασίας.

Πέρα από το οικονομικό και χρονικό όφελος της λειτουργίας των ΣΕΔ και για τα δύο μέρη, το μεγαλύτερο πλεονέκτημα λειτουργίας τους είναι η άμεση επαφή με τις συνθήκες του έργου και το γεγονός ότι μπορούν να επικεντρωθούν στην «επί τόπου» επίλυση μιας τεχνικής διαφοράς. Τα ΣΕΔ μπορούν να λειτουργούν παράλληλα με την εκτέλεση των εργασιών και κάθε τεχνική διαφορά που αφορά αξίωση ΕτΧ και ανάλογης αποζημίωσης, αυτή μπορεί να επιλυθεί σε χρονικό ορίζοντα 2-3 μηνών.

Πάντοτε η απόφαση του ΣΕΔ θα είναι η πιο καλή βάση για οριστική τακτοποίηση της διαφοράς και, εάν τα δυο Μέρη συνεχίσουν να διαπραγματεύονται πάνω στα ευρήματα της απόφασης του ΣΕΔ κάνοντας χρήση και άλλων εργαλείων (π.χ. καταβολή ποσών σε δόσεις, άλλα ανταλλάγματα π.χ. έργα συντήρησης ή πρασίνου), τότε θα φτάσουν στην πιο δίκαιη και διαχειρίσιμη επίλυση της διαφωνίας

IV. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ανεξάρτητα από το εάν υπάρχουν ενστάσεις ή ερωτήματα σχετικά με την αποτελεσματικότητα των ΣΕΔ σε ό,τι αφορά την εφαρμογή των αποφάσεων, αναμφισβήτητα, συντελούν στην αρτιότερη συμβατική διαχείριση των έργων, ακόμη και εάν στο τέλος, οι αποφάσεις τους επί των διαφωνιών, μπορεί και να μην υιοθετηθούν από κάποιο Μέρος. Καθοριστικό παράγοντα σε αυτό αποτελούν οι αρχικές προθέσεις των Μερών και η εμπιστοσύνη που αυτά δείχνουν στην κρίση των μελών του ΣΕΔ.

Τα βασικά πλεονεκτήματα του ΣΕΔ σε σχέση με τη δικαστική διευθέτηση και τη Διαιτησία είναι η σαφώς πιο έγκαιρη λήψη αποφάσεων και η εμβάθυνση στην ουσία των γεγονότων που προκαλούν τις διαφωνίες. Αυτό επιτυγχάνεται με την ενασχόληση των μελών του ΣΕΔ από την αρχή της Σύμβασης (ακόμη και σε μεταγενέστερο στάδιο η επαφή με την πραγματικότητα του έργου δε χάνεται) και λόγω της φύσης της ειδικότητας των Μελών, καθώς αυτά είναι, συνήθως, σχετικά με την τέχνη της κατασκευής μεγάλης κλίμακας έργων υποδομής.

Η εγκυρότητα των αποφάσεων των ΣΕΔ αποδεικνύεται από το γεγονός ότι σπάνια οι αποφάσεις τους ανατρέπονται στις επόμενες φάσεις προσπάθειας επίλυσης διαφωνιών.

Παρατηρείται, ότι τα τελευταία χρόνια οι διαδικασίες επίλυσης διαφορών εξελίσσονται με την υιοθέτηση πιο ευέλικτων διαδικασιών, όπως είναι οι απευθείας διαμεσολαβήσεις μεταξύ των Μερών.

Στην ελληνική νομοθεσία, που διέπει τα δημόσια έργα, μόλις πρόσφατα άρχισαν να περιγράφονται κάποιες διαδικασίες λειτουργίας των ΣΕΔ. Ίσως να είναι αρκετά πρώιμη κάθε σκέψη για περαιτέρω εξέλιξη των διαδικασιών επίλυσης σε άλλες πιο ευέλικτες, καθώς είναι πιθανό ο ελληνικός κατασκευαστικός κόσμος να μην έχει αποκτήσει την οικειότητα των διαδικασιών και την εμπιστοσύνη στην κρίση τέτοιων επιτροπών.

Από τη σύγκριση της ελληνικής νομοθεσίας περί σύνθεσης των ΣΕΔ με αυτή των προτύπων του FIDIC, αναδεικνύονται τα κενά που υπάρχουν στην ελληνική νομοθεσία σε σχέση με την περιγραφή κάποιων διαδικασιών περί σύνθεσης των ΣΕΔ. Επίσης, ελλείψεις στις σχετικές αναφορές στην ελληνική νομοθεσία

παρατηρούνται στις περιπτώσεις αρχικής αποδοχής της απόφασης του ΣΕΔ αλλά μη συμμόρφωσης με αυτήν στη συνέχεια.

Προσδοκάται ότι κατά το εγγύς μέλλον τα ΣΕΔ θα τύχουν της αποδοχής τόσο των Αναδόχων όσο και των Εργοδοτών. Ιδιαίτερα οι τελευταίοι πρέπει να δείξουν εμπιστοσύνη στη λειτουργία και τα αποτελέσματα των αποφάσεων των ΣΕΔ, χωρίς να διστάζουν να δώσουν την ευκαιρία για επίλυση μιας διαφοράς μέσω μιας εναλλακτικής διαδικασίας, η οποία δίνει σε ένα τρίτο μέρος (μη δικαστικής ή διαιτητικής αρχής) την κρίση επίλυσης της διαφωνίας. Το τελευταίο τονίζεται καθώς, από θέση αρχής, οι Εργοδότες και οι προϊστάμενες αρχές τους έχουν την τάση να προσπαθούν να ελαχιστοποιήσουν τον κίνδυνο έκθεσής τους μέσω υιοθέτησης ετεροβαρών διατάξεων στις συμβάσεις. Παράλληλα, οι Εργοδότες μπορεί να αισθάνονται πιο ασφαλείς όταν αναθέτουν την επίλυση μιας διαφωνίας απ' ευθείας σε μια Διεθνή Διαιτησία ή σε ένα Δικαστήριο παρά σε έναν εμπειρογνώμονα-μέλος του ΣΔ.

Από την πλευρά τους οι Ανάδοχοι πρέπει να βελτιστοποιήσουν τους μηχανισμούς ελέγχου των Συμβάσεων που εκτελούν, επενδύοντας σε προσωπικό δυναμικό, μέσω νέων ειδικοτήτων, όπως οι μηχανικοί διαχείρισης των Συμβάσεων και οι δικηγόροι Κατασκευαστικών έργων. Πλέον, οφείλουν να διευρύνουν τον ρόλο τους, ο οποίος πρέπει να πάψει να είναι αποκλειστικά τεχνικός αλλά είναι απαραίτητο να περιλαμβάνει συμβατική και νομοθετική γνώση για τη διαχείριση των έργων.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Σε αυτό το σημείο θα ήθελα να ευχαριστήσω την εταιρία μου (ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ), η οποία μου έδωσε τη δυνατότητα ενασχόλησης με το συγκεκριμένο τομέα των κατασκευών και για την εμπιστοσύνη που μου επέδειξαν στη 10χρονη, πλέον, συνεργασία μας.

Τη φιλολογική επιμέλεια της εργασίας ανέλαβε η σύντροφός μου και φιλόλογος κ.Βίκη Κλιτσινάρη, η οποία, εκτός από υπομονετική σύζυγος ενός απασχολούμενου στα εργοτάξια, έφερε εις πέρας ακόμη μία αποστολή.

ΑΝΑΦΟΡΕΣ

- Albert Bates, Jr. and R. Zachary Torres-Fowler. (χ.χ.). *Dispute Boards: A Different Approach to Dispute Resolution*. Comparative Law Yearbook of International Business.
- Botsis, K. (2011). *A Novel Approach to Construction Disputes: An overview of Dispute Adjudication Boards*. THE ARBITRATOR & MEDIATOR.
- Bunni, N. (2005). *FIDIC forms of Contract* 3rd edition. Oxford: Blackwell.
- D.Dalton and N.Shehadeh. (1992). *Statistical Modelling of Claims Procedures and Construction Conflicts*”, Department of Civil Engineering University of Leeds, England. Construction Conflict Management and Resolution, , 275-285.
- Dr. Gianluca di Casti. (2000). *Appraisal of Contractual Claims*. AACE International Transactions, CDR 05.1.
- DRB Manual. (2007, January). *DRB Manual*. Ανάκτηση από www.drb.org: <http://www.drb.org>
- E.Baker-B.Mellors-S.Chalmers-A.Lavers. (2009). *FIDIC Contracts, Law and Practise*. New York: Routledge.
- FIDIC, *Conditions of Contract for Building and Engineering Works Designed by Employer*. (2005). *Conditions of Contract for Construction* MDB HARMONISED EDITION, GENERAL CONDITIONS, PARTICULAR CONDITIONS, SAMPLE FORMS. Γέφυνη: International Federation of Consulting Engineers.
- Gotz-Sebastian-Volkmar-Jaeger-Hok. (2010). *FIDIC-A Guide for Practitioners*. Heidelberg: Springer.

- Gould, N. (2007). Time Bar Clauses. *The FIDIC Contracts Conference*, (σσ. 7-8).
- Gwyn Owen and Brian Totterdill. (2007). *Dispute boards: procedures and practice*. London: Thomas telford.
- Ip Samantha. (2002). *An overview of construction claims: How they arise and how to avoid*. Lorman Seminar for Construction Contracting for Public ENtities in British Columbia. Clark Wilson LLP.
- Kurt Detman and Christopher Miers. (2007, November). *The Use of "Adjudication DRBs". Where Parties are Subject to Adjudication or Arbitration Processes*. FORUM, σσ. 1, 10-12.
- Michael D. Robinson. (2011). *A Contractor's Guide to the FIDIC Conditions of Contract*. West Sussex UK: Wiley-Blackwell.
- Newey John, J. (1992). *The Construction Industry. Constuction Conflict Management and Resolution*, 20-30.
- Phillips, J. (2007, February). *When is Fair not far? Ethics in the DRB Process*. Forum, σσ. 1,12.
- S.G.Revay. (1992). *Can Construction claims be avoided*. P. F. Gameson, Construction Conflict Management and Resolution (σ. 203). Manchester: E&FN SPON.
- Society of Construction Law. (2017, 2nd edition). *Delay and Disruption Protocol*. Leicestesshire.
- British Property Federation, Construction Confederation, Construction Industry Council, National Specialist Contractors Council , Specialist Engineering Contractors'Group. (2003). *User's Guide to Adjudication: Construction umbrella bodies Adjudication task group*. London: Astwood Design Consultancy.
- Δημήτρης Α. Σωτηρόπουλος, Σπύρος Βλαχόπουλος, Λεωνίδα Φιλόπουλος, Γιώργος Θ. Ζώης. (Οκτώβριος 2020). *Δημόσια Έργα, Προμήθειες, Μελέτες και Συναφείς Υπηρεσίες: Ο Νόμος 4412/2026 και η εφαρμογή του*. Αθήνα: Διανεοσις.
- Ειδική Γραμματεία ΣΔ.Ι.Τ. (2006). Εγχειρίδιο για την υλοποίηση έργων και υπηρεσιών μέσω ΣΔΙΤ. Αθήνα: Ειδικής Γραμματείας Συμπράξεων Δημόσιου – Ιδιωτικού Τομέα.
- Ελληνική Δημοκρατία, ΦΕΚ 36. (2021). Νόμος 4782. Αθήνα: Εθνικό Τυπογραφείο.
- Ελληνική Κυβέρνηση, ΦΕΚ Α' 148. (2016). Νόμος 4413. Αθήνα: Εθνικό Τυπογραφείο.
- Ελληνική Κυβέρνηση, ΦΕΚ_ 147. (2016). Νόμος 4412. Αθήνα: Εθνικό Τυπογραφείο.
- Ελληνική Κυβέρνηση, ΦΕΚ_ 232. (2005). Νόμος 3389. Αθήνα: Εθνικό Τυπογραφείο.
- Υ.ΠΕ.ΧΩ.ΔΕ. ΝΕΑ ΟΔΟΣ, ΣΥΜΒΑΣΗ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗΣ. (2006). ΜΕΛΕΤΗ-ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ-ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ-ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ «ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΟΔΡΟΜΟΣ ΣΟΝΙΑ ΟΔΟΣ ΑΠΟ ΑΝΤΙΡΡΙΟΜΕΧΡΙ ΙΩΑΝΝΙΝΑ, ΠΑΘΕ ΑΘΗΝΑ (Α/Κ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗΣ) – ΜΑΛΙΑΚΟΣ (ΣΚΑΡΦΕΙΑ) ΚΑΙ ΣΥΝΔΕΤΗΡΙΟΣ ΚΑΛΛΙΟΣ ΤΟΥ ΠΑΘΕ ΣΧΗΜΑΤΑΡΙ - ΧΑΛΚΙΔΑ». ΑΘΗΝΑ.